Universální knihovna

Číslo 6. Cena 20 h.

HYPNOTISMUS

Odborný návod ku konání hypnotických experimentů (pokusů) a k praktickému upotřebení hypnosy.

Nakladatel Jindřich Lorenz v Třebíči.

Tiskem Th. Venty v Praze 749-I.

UNIVERSÁLNÍ KNIHOVNA.

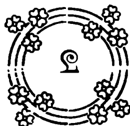

Čís. 6. **Cena čísla 20 hal.** Čís. 6.

HYPNOTISMUS.

Odborný návod
ku konání hypnotických experimentů
a k praktickému upotřebení hypnosy.

V Třebíči na Moravě.
Nakladatel Jindřich Lorenz, **knihkupec**
1906.

Svému milému příteli

EMILU SEEMANOVI

věnuje

spisovatel.

Dějiny hypnotismu.

Znalost hypnotismu ztrácí se v šeré dávnověkosti. Již v literatuře klínové starých Akkadů a Sumeriů, žijících 7000 let před Kristem v poříčí Eufratu a Tigridu, jest hypnotismus tak důkladně popsán, že ani dnes nepředčí tehdejší znalosti. V proslulé škole kněžské v Erechu zachovala se nám tato staroassyrská památka, sepsaná proslulým Assurbanhabalem (biblickým Sardanapalem), který ji odněkud opsal. Z druhého dílu této knihy vychází na jevo, že v zemi Akkadů byli ustanoveni určití úředníci, kteří musili léčiti pomocí hypnotických suggescí, t. j. mluvením k nemocným

ve spánku. Také nejstarší zachované dílo sanskritské, Manusův zákonník, dokazuje, že tenkráte Indové dnešní moderní vědu důkladně znali.

Také kněží staroegyptští, kteří byli zároveň i lékaři, léčili hypnosou, kterou přivodili lesknoucími se kovovými deskami. Později poznali hypnotismus i staří Řekové, kteří jej nazývali spánkem chrámovým. Nejproslulejší byl chrám (templ) Aeskulapův v Epidaurusu, kde veliké množství nemocných bylo uzdraveno. Kněži chrámu přivodili umělý spánek, avšak po procitnutí nevěděl pacient o ničem, co se mezi spánkem dálo. Byli však také nemocní (dle Arnobiusa), kteří následkem roztržitosti nemohli býti uspáni. Pro tyto zřízeno bylo t. zv. orakulum, t. j. zvláštní oddělení chrámu, kde nad trhlinou zemní, z níž vycházely sirné páry, stála zlatá tří-

nožka. Na tuto usedla kněžna (pythie) a dala se sirnými parami omámiti, takže upadla ve zvláštní somnabulistický spánek (polobdění). V tomto stavu udávala nemocnému lék, který by jej vyléčil. Nejznamenitější orakulum nalézalo se ve chrámě Apolla v Delphi. Vyléčení byli propuštěni s ujištěním, že Bůh je uzdravil (dle řeckého dějepisce Herodota).

Také u Římanů byly věštkyně (sybilly), které jako řecké pythie účinkovaly v autohypnotickém spánku. Zavedením křesťanství přestávala pomalu víra v božský původ těchto zjevů, ale tím více šířila se pověst, že jest to dílo ďábla.

Vzdor tomu někteří filosofové pěstovali tuto vědu. Tak vyzval Plotinus Olympiusa na vědecko-magický zápas. Přistoupil k Olympiusovi, díval

se mu do očí několik minut dlouze, ostře a pronikavě, až pak nahlas pravil: »Vizte, jak se Olympiusovi tělo stahuje jako peněžní měšec!« Na ta slova cítil Olympius bolest a musil doznati svoji porážku. (Dle římského básníka Porphyriusa ve 2. století.)

V 11. století shledáváme se s autohypnotismem v klášteře řádu Hesyophastů na hoře Athos. Tito dle způsobu své autohypnosy byli nazýváni omphalopsychiky. Později léčili mnichové kláštera Ossiachu v Korutanech delším zíráním na lesklou křišťálovou kuličku, načež upadli pacienti v hluboký spánek, který je na rozkaz (suggesci) mnichů zbavil bolestí. — Avšak hypnotismus upadl opět v zapomenutí v dobách hrozné inkvisice, která zle řádila v Německu a ve Francii. Kteří hypnotismus zna-

li, musili se obávati upálení jako kacíři, nebo přívrženci ďábla.

Konečně upalováni byli veškeří lidé, kteří se vyznali v »tajném« umění, jako čarodějnice, očarovaní, posedlí a j., jež v četných případech byli pouze politování hodnými nemocnými, kteří časem podléhali pathologicko-somnambulistickým záchvatům, jako asi náměsíčníci.

Hypnotismem dají se vysvětliti mnohé věci, jako úplná bezcitlivost mučedníků, kteří na hranici uprostřed plamenů zpívali náboženské hymny, jako mistr Jan Hus a jiní. Také »posedlost« nebyla nic jiného nežli směs hypnotických záchvatů, jako: katalepsie, lethargie, somnambulismu, hysterie (bezcitlivosti) a j. Někteří dokonce pokládali se za upíry (vampyrismus) neb vlky (lykanthropie). Ku

léčení používalo se určité suggesce, t. zv. exorcismu (vyhánění ďábla). —

Teprve r. 1761 bylo slyšeti více o hypnotismu (tenkráte »exorcismus« zvaném) a sice, když se jezuitský kněz Josef Gassner vyléčil autosuggescí náboženské myšlenky. Když pak seznal, že léčení autosuggescí jest určité faktum, přesídlil do Ellwangen, odkudž jeho sláva se roznesla po celém jižním Německu a Švýcarech. Mnohdy hlásilo se u něj až 1500 pacientů najednou a jest dokázáno, že ve 14 dnech vyléčil 328 těžce nemocných. Nyní dostavovalo se mnoho proslulých lékařů, aby »zázrak« Gassnerův prozkoumali. Také nigolstadtská universita vyslala do Ellwangen učenou komissi, která uzdravení protokolárně zjistila a potvrdila. Totéž zjistil též proslulý theatinský prof. don Ferdinand Sterzinger z Mnichova,

který však vzdor svému přesvědčení zasadil se u biskupa regensburgského o to, aby Gessnerova činnost byla co spojení s ďáblem zakázána. Gessner tedy toho zanechal a zemřel opuštěn r. 1779.

V předešlém století proslul vídeňský lékař František Antonín Messmer, který byl neprávem rozkřičen jako podvodný šarlatán (kouzelník). On totiž tvrdil, že z jeho prstů vychází u nehtů zvláštní tajuplná síla (fluidum), která má léčivou moc. Tím dal základ k nové vědě, totiž k zvířecímu magnetismu (biomagnetismus, mesmerismus), která jest daleká příbuzná hypnotismu.

Nová doba hypnotismu počíná r. 1813, kdy portugalský učenec Abbé Faria se navrátil z Indie, kde mezi fakiry a joggisy naučil se hypnotismu. Tento prohlásil, že hypnosa není ú-

činek nějakého fluidum, nýbrž že povstává psychologickými účinky na mozek. Avšak i on byl učenci a lékaři prohlášen za podvodníka.

R. 1841 zahájil švýcarský magnetiseur, Francouz Lafontaine, svými produkcemi v Manchestru čtvrté období hypnotismu. Při představeních byl přítomen anglický lékař Dr. James Braid, který chtěl Lafontaina usvědčiti z podvodu. Avšak i on seznal účinky této moci a konal bedlivé pokusy a pozorování.

Za pokusné osoby používal přítele Walkera, svou ženu a svého sluhu. Výsledky svého bádání uložil v knize »Neurypnology«. Braid objevil účinky fixace a zavedl v této vědě dnes obvyklá jména (hypnosa a j.). Účinky suggesce ještě neznal, věřil však v phrenologii (phreno-hypnotismus), t. j. že dotkneme-li se orgánů

»bázně«, osoba poklekne, při orgánech »citivosti« osoba krade atd. V tom ovšem chybil. Mnozí kollegové se mu vysmívali a kněží brojili proti němu různými brožurami.

R. 1850 pokusil se bordeauxský chirurg Dr. Azam, pokusy Braidovy napodobiti a uveřejnil své výsledky v pařížském medicinálním archivu. Taktéž Pařížan, lékař Dr. Liebeault ujal se bádání a r. 1866 vydal knihu »Umělý spánek a podobné stavy«, která z prvu byla přijata na lékařské fakultě v Paříži s ironií, ale teprve později byla náležitě oceněna. Ale Liebeault nedal se posměchem odvrátiti, nýbrž přesídliv do Nancy, získal také prof. Bernheima, universitního lektora vnitřní mediciny, pro tuto vědu. Jako Liebeault objevil účinky představy media na urychlení hypnosy, tak poznal Bernheim, který z počátku také

pochyboval, therapeutické (léčivé) účinky hypnotismu a suggescí. R. 1884 vydal Bernheim »Velkou cvičebnici hypnotismu a suggescí«, a město Nancy stalo se brzy střediskem francouzských hypnotiseurů. Byla zde také založena hypno-lékařská »Škola Nancy«. — V Paříži zabýval se hypnotismem prof. Charcot, který založil na způsob školy Nancy »školu Charcotovu«. On však hypnotismu velice uškodil, neboť rozšiřoval špatnou methodu, kterou zkoušel pouze na těžce nemocných, přičítaje špatné následky její hypnotismu vůbec. Proto škola Nancy zkvétala, kdežto Charcotova se neosvědčovala, ba naopak škodila. Když konečně učenci školy Nancy Charcota na to upozornili, cítil se tento býti uraženým a mezi školami povstala hádka, při níž Charcot prohrál. Zemřel r. 1896.

V Německu však byl Charcot více znám, proto drželi se stále jeho methody a hypnotismus zůstával daleko pozadu.

V Italii, Francii, Anglii, Švédsku a Španělích rozšiřoval se hypnotismus rychle. Asi před 45 lety vystoupil v Německu hypnotiseur, Dán Karel Hansen, který však se produkoval pouze s jednou osobou na více místech, tak že vznikla domněnka, že se jedná c placené individuum. Domněnka vzrostla v pověst a brzy byl Hansen považován od policie za sprostého švindléře, jako podvodní kouzelníci Cagliostro a St. Germain. Konečně nevědomá pruská lékařská deputace vymohla u ministra von Puttkamer zákaz hypnotismu.

Avšak pravdivost hypnotismu nebylo možno popříti. Konečně když osvícený a zasloužilý břeclavský lé-

kař a zdravotní rada Eger, který v »Slezských Novinách« před Hansenovými podvody varoval, byl před pozvanými žasnoucími kollegy a jásajícím obecenstvem uspán a prováděl na rozkaz hypnotiseura ty nejhloupější kousky, množila, se hypnotická literatura jako houby po dešti. Uvedu zde ještě jiné, **nejvíce o vědu** zasloužilé hypnotiseury. neuralog Berger, physiolog Haidenhain a Grützner v Břeclavi; von Kraft-Ebing ve Vídni; astrophysik Zöllner v Lipsku; Dr. Albert Moll a jeho přítel Max Dessoir v Berlíně; lékař Dr. svob. pán von Schrenck-Notzing a mystik Dr. Karel du Prel v Mnichově; Dr. van Velsen v Bruselu.

Co jest hypnotismus.

Za dnešních dnů mluví se o hypnotismu velice mnoho, ježto však ni-

kdo neví nic určitého, bojí se lidé **jeho** účinků, jako všeho **neznámého** a tajuplného. Také mnozí románopisci dávají se unésti bujnou fantasií a tím nevědomým laikům dávají podnět ku podceňování této veledůležité vědy. Za příklad uvedu francouzský román George du Mauriera »Trilby«. Pokusím se, abych poněkud vysvětlil tuto záhadnou vědu.

Slovo hypnosa utvořeno bylo Dr. James Braidem z řeckého slova »hypnos« — spánek. Psychologie (dušesloví) ještě neobjasnila duševní pochod při spánku, jemuž se hypnotismus dosti podobá. Má se za to, že duch (mysl) lidský jest v spánku co do prostory a času neobmezený. Pro objasnění uvedu toto: Vězeň měl býti druhý den popraven. Prosnil skoro do půlnoci v tělesném rozčilení a duševní otupělosti, až konečně upadl v

posilující spánek, který se po absolutním ochabnutí dostavuje. V jakémsi polobdění slyšel ještě tlouci na vězeňské věži půlnoc, načež ztratil pevnou paměť. Ve dvě hodiny ráno měl býti popraven. V spánku zdálo se mu, že prožil celý svůj čtyřicetiletý život. Byl přítomen každé události ve svém životě, až do svého uvěznění. V tom vyrušen byl ze spánku rachotem klíčů ve dveřích, jimiž vcházel kněz. Když se zeptal, kolik jest hodin, zvěděl, že spal vlastně přesně jednu minutu. Prodělal tedy duch jeho za jednu minutu čtyřicet let. — Při spánku obyčejném nalézá se okres mozkový, v němž ústí nerv zrakový, sluchový, čichový a chuťový, v klidu, kdežto okres citlivých orgánů bdí. Proto pociťuje spící dojmy tělesné, nikoli však smyslové. Při spánku hypnotickém má se tomu právě na-

opak, jenže bdící orgány smyslové jsou unavením nebo účinkem vůle tak seslabeny, že dají se lehce klamati, nepříčí-li se tomu vůle. —

Příroda sama učinila veškeré orgány člověka citlivé a poranitelné, ano i časem spotřebovatelné (konsumační). Dělo se tak dle určitých, tajuplných přírodních zákonů, které zahaleny budou snad věčně svatou rouškou tajemství. Tím způsobil Tvůrce úmrtnost člověka.

Určitým delším jednáním možno docíliti jakési ochabnutí, seslabení toho kterého orgánu. Avšak účinkem vůle možno orgán přivésti zase do normálního stavu, nemá-li ochabnutí příčinu fysickou (porušení konstrukce). Nejdokonalejší orgány jsou čivy, jež možno při určitém seslabení snadno klamati. Klamou-li se čivy, klame se paměť vůbec. Poněvadž

spočívá ochabnutí na vůli, má nad sebou každý největší moc sám (autosuggesce).

Hypnotismus hlavně spočívá na vrozených vlastnostech a schopnostech vnitřního nervového systému hypnotisované osoby (media) a může býti podporován manipulacemi ku ochabnutí (vlastně jen unavení) zvláště čivu zrakového. To se nejsnáze docílí dlouhotrvajícím, strnulým zíráním na nějaký lesklý předmět. Též možno hypnosu urychliti opětovným třením těla (Mesmerovo tření). Jest tedy hypnosa se stanoviska pathologického, unavení mozku a nervů, spojené se zvláštním bděním ve spánku (podobně jako náměsíčnictví).

Vysvětlil jsem tedy postup hypnosy až do ochabnutí paměti a klamání čivů. Co se děje nyní dále? Předem již podotýkám, že »ochabnutí«

paměti jest vlastně v jiném smyslu řečeno, neboť psychologicky může paměť býti velice různě zvýšena neb snížena. V tomto stupni (stadiu) jest paměť nerozlučně spojena se systemem nervovým, který jest jí podřízen: Avšak paměť není schopna roditi v tomto stadiu myšlenky, za to však jest neodvratně nucena přijímati a zpracovati myšlenky cizí, beřouc sobě na pomoc hmotnou podstatu těla (hlavně nervy), která se automaticky a mechanicky podrobuje. Slova značící výkon, který musí paměť přijati a tělo provésti, zovou se suggesce. Slovo to pochází z latinského »suggerere« — asi tolik, co podstrčiti. Suggesce dávati nazývá se suggerovati. Co jest tedy suggesce?

Suggesce jest výrok druhé osoby, způsobující nucený vznik mozku původně cizí nepřijatelné představy

(poněvadž tato neodpovídá přesvědčení a náladě dotyčného media v bdění), dávající nucený podnět ku skutkům a logicky souvisícímu smýšlení a mínění. Deffinice tato platí pro suggesci osoby druhé, čili suggesc cizí (allosuggesci). Vznikne-li však tato představa z pohnutky (náruživosti, zvyku, chorobnosti, zoufalosti, strachu, radosti) vlastní, nazýváme tuto pohnutku suggescí vlastní (autosuggescí).

Suggescím podléhá bezvýminečně každý, ano i ve bdění. Dávání suggescí ve bdění vynecháme, jelikož jest to věcí biomagnetismu. Jen to jest důležité, že možno suggerovati nejen slovy, nýbrž i skutky. Dále náklonnost není nic jiného, nežli účinek suggerování, třeba i mimovolného, ve bdění. Taktéž o autosuggesci a suggesci t. zv. pomnožné opominu, je-

likož jest to tak obyčejným zjevem, že ani v tom neshledáváme žádné tajnosti a každý lehce k tomu dospěje i nepatrnou praxí a všímavostí.

Pravidla hypnotiseurská.

Dříve nežli uvedu, jak se hypnotisuje, naznačím zde hlavní pravidla, která dlužno bedlivě uvážiti a si zapamatovati, nežli uvedeme medium ve spánek. Pravidla dělí se na tři hlavní, která pocházejí od prof. Bernheima, a několik vedlejších.

Hlavní pravidla jsou:

1. Nehypnotisuj nikoho bez jeho svolení, nebo bez svolení jeho poručníka.

2. Nepřivoď nikdy spánek, není-li osoba třetí přítomna (otec, manžel neb věrohodná nestranná osoba).

3. Nedávej mediu bez jeho svolení jiné suggesce, nežli pro jeho u-

zdravení jest nutno. Lékař nemá jiná práva než ta, která mu pacient udělil; musí se omeziti na therapeutické (léčebné) suggesce a zřeknouti se veškerých, třeba i vědeckých pokusů bez jeho svolení. Také nemá hypnotiseur svolení vynucovati, nechce-li jej medium samo dobrovolně dáti.

Jakou důležitost mají tato hlavní pravidla, pověděno bude dále. — Pravidla vedlejší, avšak neméně důležitá, jsou:

1. Škodlivý vliv hypnosy závisí na chování se a vůli hypnotisovaného. Strach před hypnosou může mu značně uškoditi.

2. Přivolání methody i methodou mírnou, proti vůli media, může míti nepříznivé následky.

3. Hypnotiseur má býti v suggerování pečlivě a opatrně vycvičen

a má se v jistých případech jen spánkem hypnotickým spokojiti.

4. Suggesce musí míti za podklad určité myšlenky (idee) a musí býti proveditelné (odpovídati názorům media).

5. Částečně k odstranění nemocí (symptomů, příznaků) provedené suggesce musí býti logické (sousledné) s všeobecnými therapeutickými.

6. Každá suggesce, jejíž trvání by bylo nepříznivé, má se protisuggescí odstraniti.

7. V některých případech možno pozorovati po několika hypnosách náklonnost ku samospánku, v kterémžto případě nutno suggerovati zákaz.

8. Vyvolaná hypnosa nezávisí od hypnotiseura, nýbrž od vůle a víry media. Víra, že bude spáti, jej uspí. Každý hypnotiseur má být obrněn sil-

nou vůlí, výrazným vystoupením a nemá podléhati autosuggescím.

9. Hypnosa proti vůli media jest nemožna, neuposlechne-li medium vyzvání. Uposlechne-li však, není mu vůle nic platna.

10. Trvání a hloubka spánku spočívá v rukách hypnotiseura. Při posuzování spánku a suggescí budiž brán zřetel na stupeň hypnosy. (Viz dále.)

11. Těžce se dají hypnotisovati lidé, kteří, dívají-li se na nás, blýskají neb mrkají očima, dále dětinští starci, idioti (blbci), maniaci (šílenci), hypochondrici a lidé nedovedoucí soustřediti myšlenky (roztržití). Osoby trpící hysterií neb neurasthenií mohou přivésti v omyl i zkušeného hypnotiseura, poněvadž hysterické a autosuggestivní symptomy stěžují velice pozorování.

Nejlépe se dají hypnotisovati osoby zdravé, silné vůle a beznervosní. Také intelligentní lidé, upřímné, ohnivé charaktery s živou fantasií, dále lidé střízliví, sebe ovládající, neb ti, kteří jsou zvyklí poslouchati, jako vojáci, dělníci, kadeti a j., zvláště však spisovatelé, písaři a sklepníci dají se lehce hypnotisovati. Děti 4—15leté jsou skoro vesměs hypnotisovatelny. Avšak právě děti dovedou nejlépe také simulovati (přetvařovati se) se zvláštní dovedností. Do 30. roku hypnotisovatelnost jest velice vyvinuta, pak ale ubývá, aniž by se však úplně ztratila. Má-li medium (subjekt) srdeční vadu, epileptické neb hysterické záchvaty, nebo je-li těžce nemocno, budiž hypnotiseurem odmítnuto. Jen je-li hypnotiseur zkušeným lékařem, může zavésti hypnosu, ale má se obmeziti na methody

mírné a na to nejnutnější. Totéž platí o osobách, na které psychologický pohled účinkuje autosuggestivně. Osoby omámené dají se lehce hypnotisovati, jsou však nevhodnými objekty pokusnými. Lidé, kteří sloužili spiritistickým sedánkám jako trans-media, možno lehce uspati, ale jest zde těžko suggerovati; jsou totiž na samovolné uspávání zvyklí a mohou hypnotiseurovi-začátečníku způsobiti nepříjemnosti. — Také nemají se hypnotisovati osoby v těžkých neb těsných šatech, dámy v korsettech a lidé najedění. Snadno by se totiž nestřídmostí mohlo něco stát, co by se přičítalo na vrub hypnosy vůbec. Ostatně s přeplněným žaludkem se také špatně spí. Nehypnosuj vůbec dámy, jež se těsně šněrují, následkem čehož cirkulace krve bývá rušena. Také vystříhej se ostré fixace (unavení

zraku), jelikož způsobuje rozrušení škáry (podkůže), rozšíření kožních pupill a bolení hlavy (někdy i křeče). Nejlépe jest, drží-li subjekt hypnoskop (přístroj ku fixování) sám. Někteří po několika hypnosách nejeví později často citlivost k opětnému uspání. — Celkem dá se všeobecně hypnotisovati 80—95% lidí (švédský hypnotiseur Wetterstrand 97%). U některých možno hypnotisovati hned poprvé, obyčejně však upadne subjekt v hypnosu až po 3—30 pokusech.

12. Při ostrém fixování pouze očima hypnotiseurovými nutno stále mysliti na průběh jednání, jelikož by snadno mohl hypnotiseur uspati sebe.

Tři hlavní podmínky býti hypnotiseurem jsou: vůle, s trpělivostí průběh hypnosy říditi, přesvědčení o pravdivosti hypnosy, a důvěra, že se léčení podaří. Kdo nemá dost trpěli-

vosti, klidu, vytrvalosti, chladnosti a nezištnosti, ten raději ať nehypnotisuje. Taktéž nemá hypnotiseur léčiti hypnosou ty nemoci, o jichž průběhu nemá důkladné znalosti.

13. Spánek se činí hlubším buď mesmerickými tahy (třením) anebo probuzením z hypnosy a opětným uspáním.

14. Je-li poloha spícího media nepříznivá, dostavuje se na počátku hypnosy těžké dýchání, často však i pro nepříznivou temperaturu. Při temperatuře 15—17° R nikdy se tak nepřihodí. Hypnotiseur nemá nikdy ponechati subjektu času k samostatnému uvažování a nikdy nemá přerušiti nucenou poslušnost media (raport). Dále neponechávejme spícího v rukou neznalým lidem, nýbrž řiďme spánek sami.

15. Je-li při prvním sezení mediu nevolno, dej protivné suggesce a vzbuď jej. Způsobil-li jsi některou suggescí vracení objektu, vzbuď jej taktéž, nevzbudí-li se totiž sám. Chytí-li medium křeče, nebuď jej, nýbrž dej přiměřené suggesce. Teprve, když nastoupil úplný klid, můžeš medium vzbuditi. Totéž platí o mdlobách, jenže tělo budiž v poloze horizontální a hlava co možná níže.

16. Suggesce buďtež udělovány lahodně a mírně, poněvadž urputné suggesce na léčení nepůsobí. Suggesce mají býti přiměřeny názorům media. V prvním sezení nebuďtež udělovány suggesce léčivé a vychovatelské. Má se spíše hleděti k odsuggerování nepříjemností a k sesílení spánku.

17. Před probuzením zabývej se krátký čas připravením media. Řek-

ni mu, že zmizela veškerá únava a nepropusť jej dříve, dokud nejsi přesvědčen o jeho naprostém klidu a psychologické příčetnosti.

18. Hypnosa nemůže podporovati nižádné zločinné jednání tak, aby na vždy zůstalo zahaleno. Medium totiž musí si aspoň za několik měsíců vzpomenouti na průběh jeho hypnosy. — Stav somnabulistický není přímo podroben a může také odporovati (Bernheim, Beaunis, Liebeault). Bylo by záhodné, aby bezvýminečně každý člověk přesvědčil se, může-li býti uveden v somnabulistický spánek.

Podrobněji probrána budou některá důležitá pravidla dále.

Suggesce ve spánku.

K hypnotickému uspávání a probuzení není zapotřebí mnoho doved-

nosti, neboť po krátkém cviku se to lehce podaří (viz následující kapitolu). Za to však velice těžké jest udělovati suggesce a udržovati medium ve vytčených stupních.

Proto radím důtklivě, aby nikdo nehypnotisoval, dokud nemá prostudováno předběžně veškeré suggesce a proceduru hypnosy od počátku až do konce.

Co doposud o suggescích jest známo, to jest dlouholetý resultát hypnotiseurů Bernheima, Forela a Aolla. — Suggesce jest pochod, jímž vzniká a vniká do mozku jistá myšlenka, kterou tento přijímá a která má snahu uskutečniti se či přejíti ve skutek. Vědeckými slovy jest to Mollerovo pravidlo: »Každý očekávaný physiologický effekt má snahu uskutečniti se.«

Vlastnost, přijímati suggesce bez odporu, nazývá se suggestibilita. Suggestibilita nemá se snadností přijímati hypnosu co dělati. Které osoby mají tuto vlastnost větší nebo menší, není ještě důkladně známo až na to, že osoby jsoucí zvyklé poslouchati, mají suggestibilitu větší a naopak.

Suggesce mohou, jak již dříve bylo řečeno, sloužiti k účelům lékařským a vychovatelským. Vzruší-li se mozek nějakou myšlénkou, uvede v činnost nervy, které mají tuto myšlénku uskutečniti. Poněvadž má suggesce moc napnouti neb otupěti mozek, může tento organické funkce v léčícím procesu v značné míře snížiti neb zvýšiti, poněvadž ovládá veškeré orgány a jich ústrojí. Každý bod lidského organismu končí v buňce mozečné a zažívání, dýchání i

cirkulace krve jsou mozkem přímo ovládány a regulovány.

Má-li se tudíž suggesce uskutečniti, musí býti mozkem přijata a utvořiti v něm určitou myšlénku. Jelikož má každý člověk, byť i sebe menší snahu věřiti, jest vniknutí suggesce do mozku dosti snadné. Tato snaha jest však v bdění obmezena dle toho, jakou má člověk schopnost kritisovati. Kontroluje totiž každou suggesci více nebo méně a neuzná-li ji, odmítá ji. Jinak jest tomu ve spánku. Při spánku obyčejném povstávají fantastické sny, hallucinace (přízraky klamné) a j., kteréžto zjevy působí činně na tělo. Proto může se spící strachem potiti, míti strach neb býti vzrušen následkem ošklivých snů. —

Hypnotiseuru jedná se tedy o to, aby zamezil kontrollování sug-

gescí se strany media a aby tak zničil jeho pozornost, že není s to nevěřiti neb odporovati. Toho právě docílí hypnosou. Hypnotický stav jest tedy jinak řečeno stav zvýšené suggestibility a suggesce udělené v hypnose, nazývají se na rozdíl dřívějších hypnotické suggesce.

Každý člověk má obě podmínky hypnosy: spánek a suggestibilitu. Nezdaří-li se hypnosa, dá se to vysvětliti pouze rozčileností následkem nemoci neb přeučeností (přeplnění paměti). Jako se nám nezdaří spáti obyčejně, chceme-li zároveň bdíti, tak také se nám nepodaří hypnosa v uvedených případech.

Dle Forela dlužno při suggesci rozeznávati: 1. důvěru media a diváků, 2. pohotovost a 3. cvičenost a jistotu.

Velice záleží na důvěře media. Hypnotiseur má slovy, pohyby a podobnými manipulacemi přivésti na víru, že jest skutečně možno pokusný objekt uspati. Tím také zamýšlená idea do mozku vnikne. Dle Grossmanna zvýší se suggestibilita následovně: Předem suggeruje se mediu suggestibilita. Skeptici (nevěřící) uvedou se v pochybnost tímto experimentem, který se skoro vždy zdaří: Suggerujme, že smáčkneme mediu oční bulvy (Conjuctiva bulvi ovšem při zavřeném oku), aniž by to nepříjemně cítil. Pokus tento může suggestibilitu tak zvýšiti, že stačí obyčejný rozkaz ku nastoupení hypnosy.

V jiném případě posaďme medium bez podepření do lenošky (fauteuil) neb dejme mu na divanu polohu pololežícího a fixirujme silně očima jeho oči. Pak suggerujme, že

ve všech jeho údech provívá teplo a především, že ruce ležící na kolenou jsou těžké jako olovo. Po těchto slovech pozvedněme mediu ruce v loktech a nechme je spadnouti. Ruce spadnou jako olovo, poněvadž medium cítí bezměrnou unavenost. Pozorujeme-li nyní zvláštní strnulý výraz zraku, který jest skoro předchozí hypnosy, můžeme přistoupiti k vlastnímu jednání počátečnímu. Požádáme patienta, aby uzavřel oči, nebo mu je zavřeme rychle sami, uchopíme jeho ruce v loktech tak, aby dolejší části rukou byly ohnuty do pravého úhlu nahoru a suggerujeme, že jest tak unaven, že nemůže se ani udržeti a že klesá zpět. Při tom jej pomalu tlačíme nepozorovaně na zad, až hlava spočívá na lenochu fauteuillu a nespí-li ještě medium, dáme rozkaz k spánku. Tyto suggesce jsou tak

mocné, že, jak ze skutečnosti známo, patient se nemůže ubrániti jejich síle a spánku.

Tím probrali jsme vlastně již jednu methodu uspávací, která se zakládá z hlavní části na suggescích. Methoda tato musí se odehráti rychle, nejdéle v 6—10 vteřinách, k čemu je arci potřebí trochu cvičení. Tím podal jsem začátečníkům v hypnotické praxi důležité vodítko, jak si mají počínati. Připojím zde ještě mnohá jiná sousledná pravidla a poučky. Nepodaří-li se první pokus, nesmíme se dáti odstrašiti a opakujme jej ihned znovu, po případě vícekráte. Nepřicházíme-li ani nyní k cíli, nechme patientu uzavříti oči a dělejme plochou ruky několik minut passy v pomalém tempu z čela až asi k prsní kosti (epigastrium — Wetterstrand).

Nezdaří-li se však pokus ani

nyní (patient jest refrektární = roztržitý), hypnotisujme před ním jiné a pak jej požádejme, aby se podrobil ještě jednomu pokusu a suggerujme mu předem ve bdění, že zůstane-li tento bez výsledku, byl on vlastně (!) na poprvé dosti hluboce uspán. (Bernheim). — Tato suggesce ve bdění má na zvýšení suggestibility veliký účinek (chance), podaří-li se se stanoviska theraupetického. Nejdéle po několika dnech dospějeme potom až na vzácné případy k opravdovému a dosti hlubokému hypnotickému spánku. —

Zda podařil se hypnotický spánek a jak hluboký jest, přesvědčíme se v jednotlivých případech výsledky několika suggescí. Jak již ale dříve bylo řečeno, není hluboký spánek k podaření suggesce nutný. Tím více však musí hypnotiseur stále pozoro-

vati zvýšení suggestibility, která často nemá ani nejmenší společnosti s hloubkou spánku. Jednotlivá individua jsou v bdění lehce ovladatelna, kdežto jiní i v hlubokém hypnotickém spánku dosti těžce.

Proto má hypnotiseur předem znáti charakter pokusné osoby, aby své suggesce zařídil dle rozumu a názoru jejího tak, aby se jí zdály sympatickými a vědomě neb nevědomě jim neodporovala. Často musí se suggesce dovedně skombinovati a zahaliti, aby bylo možno pouze oklikou cíl porozuměti a seznati a často musí se též podporovati manipulacemi, které přenechávám fantasii hypnotiseura a které v každém případě musí se pozměniti (dle Forela).

Hlavní podmínky úspěchů suggestivních jsou tedy: pravidelné a jisté řídění, přiměřené kombinace, se-

trvačnost a klid. Velmi důležitý jest návod hygienického lékaře Dr. C. Gerstera, jehož výrok i staří psychiatři potvrdili. Návod tento učí, jak si počínati, abychom seznali charakter pokusné osoby a mohli na základě toho udělovati přiměřené a účinné sugesce. Uvedu zde stručný obsah jeho »Příspěvků k suggestivní psychotherapii«.

Nechám si vypravovati celý průběh nemoci patienta a z mé zkušenosti o jeho stavu učiním si úsudek o jeho názorech, jaký stupeň má asi jeho citlivost a vnímavost a jak asi daleko podléhá svým autosuggescím. Hledím vyzvěděti jeho způsob života, jeho nejdůležitější dobrodružství, jeho chování se ve zvláštních případech šťastných i nešťastných, jeho vztahy ku svému okolí, jeho specielní názory atd.; zkrátka hledím šetrně vyzvě-

děti střední způsob jeho života a povahy (milieu). Zeptám se, zdali usne brzy, zdali jeho spánek jest hluboký a s hojnými sny, až konečně pátrám šetrně po rodinných nemocech. Intelligence, vůle a cit patienta dá se snadno z jeho odpovědí vycítiti a pak mohu dle toho jednati. Zkušenosti přikazují, aby hypnotiseur, chce-li se uchrániti nepříjemností, nikdy nenaléhal na osobu, nechce-li se tato výslovně sama dáti uspati. Bez svolení neuspávej nikoho! Je-li medium neplnoleté, vyžádej si svolení jeho příbuzných neb poručníků. Patientky hypnotisuj pouze za přítomnosti svědka (příbuzný neb známý patientky). —

Důležité jest, aby při prvním pokuse hypnotisovati byl patient v klidu (suggestivní). Vznětlivým povahám a těm, kteří s největším napje-

tím očekávají, co se bude díti, suggerujme v prvním sezení tvrdý spánek, jelikož přemrštěná pozornost a napjetí na nezvyklou situaci zamezuje allosuggesci přeměniti se v **auto**suggesci. V tomto případě spokojme se tím, že patienta posadíme pohodlně a odporučíme mu, chvíli bez pohybu a s uzavřenými očmi ležeti. Mezi tím máme buď ležeti ruku na jeho hlavě aneb děláme mesmerické passy. Když si konečně patient na cize připadající situaci uvykl, počneme s uspávacími a therapeutickými suggescemi. Není-li medium v době pokusu suggestivné, jest naše namáhání marné a my jej pak neprávem registrujeme co nehypnotisovatelné. — Hysterické osoby bývají při prvních hypnotických pokusech napadány křečemi a zde pak rozhoduje buď pomalé neb rychlé jednání. Hypnotiseur

má pak jednati dle své zkušenosti a taktu.

Velice důležitá část suggestivní moci jsou posthypnotické účinky allosugesce.

Pod tímto slovem rozumí se provedení rozkazů po probuzení v bdění, které jsme udělili v hypnose. Jest zapotřebí pouze suggerovati v hypnose, co má býti po probuzení provedeno. Suggesce taková tak se zakoření v mozku, že po probuzení, ačkoliv často medium o rozkazu neví, dožaduje se splnění. Tento zjev jest sice velice prospěšný, ale zároveň byl příčinou, že hypnotismus všude byl zakázán a považován za nástroj k páchání zločinů. (Vyvrácení toho a neklamné důkazy viz dále).

Pamatujme, že nesmíme suggerovati věci nemožné, jelikož pak medium stává se trudnomyslné, za-

myšlené a nespokojené. Suggeruji-li ku př. někomu, že po probuzení mu napadne vypíti sklenici vody, nebo přecházeti zamýšleně pokoj a bručeti si melodii, bude tento zvláštním pudem puzen a provede vše přesně. Suggerované stavy (hlad, žízeň, opilost a j.) potrvají i posthypnoticky.

Zvláštní druh posthypnotické suggesce jest »suggestion à échéance« t. j. udání určitých termínů. Ku př. »Zítra v poledne ve 12 hodin napadne Vás, aniž byste věděl, že Vám to nyní přikazuji, jíti na procházku. Koupíte si v trafice pana . . . cigarety za 10 h a navštívíte svého přítele . . . . . !« Druhý den provede přesně osoba daný rozkaz. Ano i fráse suggerované opakuje medium samovolně po probuzení.

Hypnotickou suggescí můžeme docíliti také nevědomé a samovolné

(reflexivní) jednání. — Doktor kliniky nechal v hypnose ženu zaškrábati se pravou rukou na pravém spánku, jakmile mu řekla »pane doktore«. Žena pak činila tak i ve bdění, aniž by věděla o tomto zvyku a jeho původu.

Příklady na allosugesci uvedeny jsou dále.

Methody uspávací.

V nynější hypnotické praxi existuje veliké množství method, které mají velice různé účinky. Avšak při každé methodě jest nutna trpělivost a vytrvalost. Mnozí patienti domnívají se klamně, že musí hned při prvním sezení spáti. Že tomu tak není, vysvítá z předcházejících kapitol. — Jedna methoda (dr. Gerstera) byla již uvedena na str. 35. — Popíši nyní ty nejznámější methody uspávací.

1. Americká methoda. Když si osoba usedla, hlavu nazpět ku zdi opřenou, nohy ohnuté v koleně do pravého úhlu a stojící na zemi, dlaně na kolenou — drží se jí ruka hypnotiseura as 30 cm. před čelem a 30 cm. nad očima ku obzírání. Pak se jí poručí zavříti oči. Operateur činí pak passy, počínaje uprostřed očí, které pod víčkami mají míti snahu hleděti vzhůru.

Pak dotýká se hypnotiseur lehce špičkami prstů čela a vede tyto na pravo a levo přes oči ku spánkům. (Pass I.) To opakuje 10—12, při čemž musí medium hluboce a pravidelně dýchati. — Pak vedeme špičky prstů ze středu čela přes tváře, dotkneme se ramen a vedeme pass až ku špičkám ruky media. Passy musí býti lehké, aby medium nebylo vyrušováno a mají se opakovati opět 10 až

12krát. (Pass II.) — Pak počneme špičkami prstů výše na hlavě, vedeme pass za uchem, pak po stranách dolení dásně, až posléze zrychlujeme tah až k ohryzku. Opět se opakuje 10 až 12krát. (Pass III.) Pak opakujeme 5-6 krát pass I. a 10—12krát pass III., jenže místo k ohryzku vedeme pass přes ramena a ukončíme jako pass II. Pak opakujeme, ale méněkrát, passy I., II. a III. — Nyní nasadíme palec na obočí, táhneme jej přes spánek a po straně dolení dásně až k šíji, kdežto špičkou prstu táhneme jiný pass přes zadní hlavu (týl) a šíji, pak přes ramena a ukončíme jako pass II. To se opakuje 12krát. (Pass IV.) Pak opakujeme pass I., II. a IV. Po uplynutí 1-2 min. opakujeme passy I. a II. vícekráte. — Když konečně se víčka oční netřesou, nasadíme palec na špičce nosu a táhneme až k jeho

kořenu, kdežto špičky prstů passují spánek. Při tomto passu nutno slabě přitisknouti a to pokaždé poněkud více. Opakuje se 5—6kráte. (Pass V.) — Pak řekne operateur: »Vaše oči jsou zavřené, nemůžete je otevříti, Vy nemůžete!« a v stejné době rychle táhne prsty levé ruky přes obočí a oči těsně při obličeji, aniž by se jich dotkl. Tím způsobem uspí se 40 proc. lidí. Ostatní spí teprve po 2—3 sezeních.

2. Argentinská methoda jest sice pozoruhodna, ale neodporučuje se. Hypnotiseur přistoupí k mediu, stojícímu jako voják a tře je shora dolů, při čemž jeho noha stojí těsně za patami media. Medium mající oči a hlavu nahoru nařízené, upadne po tomto passu nazpět k zemi. Nyní předstoupí operateur před medium, uchopí jeho obě ruce, po-

staví je a skloní se trochu na zad, fixiruje stále jeho oči, pak si je položí na svá prsa a drží svou hlavu vedle hlavy media. Najednou stane se zrak media strnulým a těkavým (fascinirujícím.) Operateur ohne ruce media do zadu k sobě, odstrčí medium ze svých prsou a pustí jeho ruce, fixirujíc je očima. Pak, nezanechaje fixace, kráčí nazpět a medium jej následuje. Jest nahnuto ku předu, prsa vypnuty, ruce vzadu a dupe. Operateur foukne silně na medium, které jako zasaženo ranou odlítne zpět, načež se mu mohou udělovati suggesce.

3. Methoda prof. Oskara Bergera zakládá se na pozorování, že hypnosa může býti přivoděna také pouze teplem. Jest tedy zapotřebí jen občas zahřáti si ruce a držeti je těsně před hlavou media.

4. Methoda prof. Bernheima (m. školy Nancy). Patient sedí naproti hypnotiseurovi v polštářové lenošce. zády k oknu. Hypnotiseur mu praví, že zamýšlí jej uspati a vylíčí mu hypnosu jako příjemnou, neškodnou věc. Pak drží mu prst pravé ruky před očima ve výši kořene nosu a vyzve medium, aby bez přemrštěné pozornosti klidně na něj hledělo. Nyní počne hypnotiseur dutým, jednotvárným hlasem suggerovati. Suggesce musí býti následujícího obsahu: 1. »Nemyslete na nic jiného, nežli na uspání.« 2. »Vaše oči se unavují, víčka oční se třesou.« 3. »Všeobecná únava rozprostírá se po Vašem těle.« 4. »Ruce a nohy stávají se necitlivé.« 5. »Oči Vám slzí, zrak máte zakalen.« 6. »Nyní zavřete oči.« 7. »Teď je nemůžete otevříti.« 8. »Spíte.« Obyčejně se uvádí tyto suggesce

v souvislosti, asi následovně: »Pozorujete, jak jste unaven? Cítíte zřejmě, že pocit tíhy a únava napadá Vaše údy. Hlava stává se těžkou. Můžete míti otevřené oči pouze s jistou námahou. Vidíte vše zakalené! Únava rozprostírá se po celém Vašem těle. Nemůžete více hýbati údy, máte je stuhlé. Jste unaven, — — velice — unaven! Oči se Vám zavírají! Tak! Nyní spíte! Slyšíte vše, co mluvím, ale můžete jen to mysleti a cítiti, co já řeknu! Nemůžete nyní více otevříti oči, zkuste to, nemůžete!« Methoda tato účinkuje při 80—90%. Nesmí se však pausami ponechati mediu času, aby samovolně myslelo neb stav svůj kontrolovalo.

5. B r a i d o v a m e t h o d a spočívá na únavě (fixirování) zraku oslňujícími neb lesklými předměty (hypnoskopy). Ruce media mají ležeti na

rukou hypnotiseura (fascinace). Původně používal Braid za hypnoskop lesklý knoflík své lancety. Tento nahražuje se v poslední době různými zrcadly kovovými neb broušenými skly. Tyto mají obyčejně francouzské jméno. »Miroirs hypnotiques« jsou zvláštní kotouče z porculánu neb slonové kosti, »cristals narcotiques« jsou jemně broušené krystaly a »miroir rotatif« jsou dvě, rychle v opačném směru se točící zrcadla. Jiné fixační přístroje jsou: »Hipnotique Disc.«, »hipnotique boulle« a hypnoskop (viz »Dodatek«.) Hypnoskop vezme hypnotiseur mezi palec, ukazováček a prostřední prst levé ruky a drží jej 25—40 cm od očí media a co možná vysoko, aby medium muselo oči točiti nahoru. Medium musí se zabývati tělesně i duševně pouze hypnoskopem. Když bulva oční jest velice znavena

a víčka oční se třesou, jede hypnotiseur ukazováčkem a prostředním prstem proti očím media. Nazavřou-li se oči, nechá stále medium zírati **na hypnoskop,** načež opakuje tento pokus. Při tom musí stále býti medium zaměstnáno hypnoskopem. — Při této methodě spánek počne za 3—10 minut. Také účinkuje jemný tlak na uzavřené oči.

6. Charcotova methoda jest nejnebezpečnější. Charcot totiž užíval náhlého uleknutí ku vyvolání hypnosy. Buď nemocného náhle oslnil intensivním světlem, buď vyvolal katalepsii (nehybnost) neočekávaným zvukem ladičky neb gonggongu (čínský zvonový nástroj), nebo silně třel lebku media.

7. Methoda prof. Eulenburga zakládá se na galvanisování

hlavy, čímž vyvolá se t. zv. lethargický stav.

8. **Abbé Fariasova methoda.** Farias, jenž měl imposantní postavu, vyvolával katalepsii následovně: Vyzval medium aby si sedlo a poručil mu sebrati své myšlénky. Pak fixiroval očima nějakou chvíli, poručil mediu oči zavříti, načež se najednou vypnul, natáhl obě ruce směrem k mediu a vykřikl silným rozkazujícím hlasem: »Spi!«, což dle potřeby opakoval.

9. **Methoda berlínského Reinholda Gerlinga.** Medium se posadí jako při čís. 4. Hypnotiseur vyzve medium lahodným jednotvárným hlasem, aby dávalo pozor na jeho slova, očekávalo spánek a fixovalo jeho oči. Neurasthenici buďtež vyzváni potlačovati škytání. Operateur fascinuje, suggeruje mediu pocit te-

pla v zádech, pak tíži údů, načež za stálého fixování pozvedne své ruce a vede passy od hlavy k žaludku, při čemž dává suggesce ad 4. Jakmile pozoruje unavenost, fixuje a suggeruje stále a položí ruku na hlavu media. Pak stáhne kůži na čele poněkud dolů a uzavře pomalu mediu oči. Za tlaku na bulvu oční následuje určitě ale klidně suggesce: »Teď spíte« a účel jest dosažen. — Není-li medium poroučení zvyklé, mluví hypnotiseur neurčité suggesce, ku př.: »Když rozprostírá se unavenost a t. d., což se má díti přerývaně.

10. Methoda spisovatele Gessmanna v Štýrském Hradci. Tento napsal ve svém díle: Vyvolím si ze společnosti osobu bledou a nervosní, která má oči těkavé (slabé). Řeknu ji, že v mém organismu jest elektrický zdroj, takže mohu osoby elektrisovati. Na důkaz nechť se uchopí medium obouma rukama 2 prstů

mé pravé ruky. Po několika minutách ptám se, co cítí. Je-li osoba hypnotisovatelna, cítí svrbění na těle a v loktech. Pravím pak: »Držte se mé ruky pevně — pevněji — ještě pevněji — tak! nyní nemůžete více se pustiti mé ruky! Je-li tomu skutečně tak, zvýším nehybnost svalů passováním levou rukou, tak že medium ani na mé vyzvání nemůže se pustiti. Avšak fouknutí na ruku s ujištěním, že jest volna, odstraní nehybnost. — Tím podalo medium důkaz, že jest hypnotisovatelné. Nechám jej usednouti a zavříti oči. Fascinuji tak, že palce jsou smačknuty k sobě a žádám medium aby se nepříčilo přikvapující ospalosti. Za 2—10 minut spí. Sesílím spánek passováním hlavy a prsou, načež se ptám při fascinaci: »Slyšíte mne?«, tolikrát (4—5krát), až vzbudím žádanou suggestibilitu.

11. Methoda londýnského lékaře Dr. med. Jos. W. Haddocka. Hypnotiseur vezme ruce media do levé ruky a vyzve medium, aby fixirovalo jeho oči, podalo

se nahodilému spánku a koncentrovalo myšlénky myslením na spánek. Za chvíli passuje operateur čelo z dola nahoru a zadní část hlavy podél páteře. Hypnosa nastává nejdříve za 3 minuty, nejpozději za hodinu.

12. M e t h o d a p r o f. H a i d e h a i n a. Haidehain uspával přibližením kapesních hodinek k uchu a vyzváním media, aby dávalo pozor na tikání. Taktéž hodinky na šíji účinkují.

13. I n d i c k á m e t h o d a. Fakíři uspávají následovně: V uměle zatemněné prostoře nesmí býti žádný svědek a musí panovati velké ticho. Svlečené medium leží naznak na posteli. Operateur stojí u hlavy, fixuje oči tak, že se až nosy stýkají (z blízka) a fouká tiše do nosu a mezi pysky media. Jedna ruka leží na žaludku subjektu, kdežto druhá provádí passy.

14. L a f o n t a i n o v a m e t h o d a. Medium sedí naproti hypnotiseurovi, ruce majíc na kolenou, které má hypnotiseur mezi nohami. Ope-

rateur předem fixuje, pak fixaci zvýší a uchopí pevně a nepohyblivě palce media. Procedura trvá 10—20 minut.

15. Methoda pařížského lékaře Lasègnea zakládá se na neočekávaném, mírném tlaku na bulvy uzavřených očí.

16. Methoda břeclavského prof. Hirta zakládá se na faradickém natírání štětcem spánků.

17. Methoda Dr. Liebeaulta. Tento lékař držel ruku na čele media, zatlačil mu pak pomalu oči a suggeroval jako ad 4. hlasem stále klidnějším a tišejším.

18. Methoda pařížského lékaře Dr. Luysa, který vynalezl »Miroir rotatif«. Tato methoda se provádí 1. pouze hypnoskopem, 2. kombinací hypnoskopu a elektrotherapie a 3. kombinací hypnoskopu a suggesce.

19. Magnetická methoda. Prof. Benedict ve Vídni, Binet, Feré, Ballet, Proust a Landowzy v Paříži a Paracelsus uspávají prý přiložením magnetického železa na srdce.

20. Mesmerova methoda*) zakládá se na tření (štrychování, passování). Taktéž meth. ad 1. jest odrůda této. Passování provádí se jemně koncem prstů a hraje při hypnotismu důležitou roli.

a) Operateur sedí naproti mediu, fascinuje a fixiruje ostře očima. Po 10 až 15 minutách pustí ruce a passuje ve vzdálenosti několika centimetrů od těla, od temene až k nohám, při čemž špičky prstů nad očima, u prsou, u žaludku a nad koleny několik vteřin zastaví. Tato manipulace opakuje se 15—20krát.

b) Bende Bendsen, magnetiseur a hypnotiseur hypnotisoval následovně: Spojil kuželovitě špičky prstů jedné ruky a nasadil je k srdci media. Druhou rukou passoval na malou vzdálenost temeno hlavy a kořen nosu.

---

*) Poznámka: Pojmenování to jest chybné, jelikož Mesmer vůbec hypnotismus neznal.

21. Nová methoda proměňuje spánek obyčejný přičiněním a vzbuzením suggestibility v hypnosu. To se děje takto:

Přibliž se spícímu tiše a prohlub spánek mesmerickým passováním. Pak mluv měkce a tiše směrem k žaludku media a suggeruj následovně: »Spíte tiše a hluboce. Spánek máte pevný. Nemůžete se probuditi, ale slyšíte zcela zřetelně má slova«. To opakuj, dokud neobdržíš nějakou odpověď neb nesrozumitelné zamručení, načež možno polohlasně, energicky a jasně udělovati suggesce.

22. Methoda bordeauxského prof. A. Pitresa. Tento se domnívá, že určité díly těla, t. zv. Zones hypnogènes mají citlivou kůži, takže delším jemným passováním možno přivoditi hypnosu. Na passování čela zakládá se

23. methoda prof. Spitta z Tübingen a

24. methoda Purkyňova.

25. Methoda prof. Adolfa na použití a účinku elektrické batterie.

na použití a účinku elektrickébatterie.

Někteří hypnotiseuři jako D. Rifat v Saloniki, Dr. Herrero, prof. lék. fakulty ve Valladolidu, Chambord a svob. pán Dr. ze Schrenk-Notzingů odporučují různé omámení. Hypnoticko-mámivé látky jsou chloroform, aether a hašiš. Chloroform jest v poněkud větší dávce (včichnuté) velice nebezpečný. Hašiš sice znamenitě zvyšuje suggestibilitu, jakmile však přestane působiti, tato mizí. Mimo toho posthypnosa se při omámení hašišem nerealisuje (neuskutečňuje.)

Stupně (stadia) hypnosy.

V rozlišení stadia hypnosy se mnozí hypnotiseuři velice liší. Tak rozeznává Liebeault 6, prof. Bernheim a prof. August Forel s většinou jiných pouze 3 stadia. Pro lepší porozumění a zejména pro potřebu začátečníků zařadím hypnotické zjevy do 10 stupňů (rozdělení skoro dle Bernheima).

I. Ospalost. Lehké omámení. Jen lehké suggesce se zdaří (ku př. te-

plota dílů těla nebo odstranění bolestí.) Medium po probuzení rozhodně tvrdí, že nespalo.

II. Dtto. Přistupuje suggesce oční (otvírání a zavírání na rozkaz).

III. Údy, ruce a nohy zůstanou v dané poloze (suggestivní katalepsie. Dtto II. Možnost, přerušiti rapport.

IV. Suggestivní křeče údů, silnější (suggestivní kontraktura.) Automatické pohyby se někdy daří.

V. Dtto. Chůze na rozkaz nemožná.

VI. Automatická poslušnost (ku př. následování hypnotiseura). Hallucinace (přízraky) a illuse (nápady) nemožné.

VII. Veškerá předcházející stadia dtto. Ztráta vzpomínek při procitnutí.

VIII. Klamání čivů (hypnotické hallucinace), vyjímaje posthypnosu, možné.

IX. Ztráta vzpomínek vůbec. Posthypnotické klamání možno (při

každém mediu dají se jen určité čivy hallucinovati. Dtto VIII.

X. Ztráta paměti (somnambulismus) a ztrnulost těla (katalepsie). NB. Toto stadium řadívá se někdy také mezi VI. a VII.

Podotýkám, že rozdělení toto nedá se přesně ohraničiti a dle povahy media bývá mnohdy úplně převrácené. To jest však již věcí experimentátora, který má hleděti nabýti praxí potřebných vědomostí a bohatých zkušeností.

Medium v hypnose.

Jakmile se hypnotiseur domnívá, že osoba nachází se v hypnose, praví k ní: »Tak nyní nemůžete oči otevříti; zkuste to!« Z pravidla se medium o to pokouší, obyčejně však marně. Stahuje a cuká komicky obličejem, ale nejde to. Řekneme-li však: »Nyní je můžete otevříti!« vyskočí víčka oční sami na jeden ráz. Nyní činí medium co se hypnotiseurovi zlíbí. Nejnesmyslnější suggerované

věci věří a dle suggescí jedná. Dovednost hypnotiseura spočívá jen na správném a důmyslném užívání suggescí. Suggescí můžeme vzbuditi v mediu city, bolesti a myšlénky.

Pro nedostatek místa uvedu jen stručně moc a sílu hypnotických suggescí.

»Nemůžete zvednouti ruku!« Zvednutá ruka nemůže býti proti rozkazu dána dolů, kdežto na rozkaz spadne jako olověná. Můžeme suggerovati, aby ruka bez vlády visela neschopna k potřebě, aby nohy byly bez vlády a j.

Řekneme-li spícímu mediu, aby chodilo do kola, že se nemůže zastaviti, pohybuje se toto automaticky dále, kdežto na rozkaz »Stát!« nemůže se hnouti ani krok.

Suggesce dají se vyvolati též mlčky, pohybujeme-li ku př. rukou spícího sami. Zvednu-li ruku media do horizontální polohy, zůstane tato křečovitě natažena. Několik passů od ramene ku špičkám prstů učiní ruku strnulou, jakmile však na ní fouk-

neme, spadne k tělu. — »Máte celé tělo strnulé, nehybné!« nebo stačí několik passů od hlavy k patě (suggesce pantonomické) a ihned se všechny svaly křečovitě stáhnou a utuhnou.

Medium jest nyní strnulé jako kus dřeva, takže položíme-li hlavu jeho na jednu židli, nohy na druhou, leží bez podpory uprostřed (katalepsie). Ano, ani těžké závaží, nebo člověk neprohnou strnulé medium, kdežto fouknutí nebo opačné passování od paty k hlavě stačí k opětnému oživnutí. — Ústa nemohou býti na zákaz uzavřena.

Kývejme na hypnotisovaného a jděme pomalu zpět. Těžkopádně tápaje následuje nás. Taktéž opětuje medium pískání melodie a zpěv.

Užijeme-li příslušné suggesce, požije medium syrový brambor místo jablka, vodu místo vína, mýdlo místo koláče, pepř místo cukru a pod. — Položme mediu na ruce polínko dřevěné, s ujištěním, že jest to děcko — ono je houpá a věnuje mu něžnou

pozornost. — »Aj, vosa! Sedí na Vašem čele; teď Vás píchla!« S výrazem bolesti a zděšení chytne se medium za označené místo. — Suggerujeme-li, že nůž, jenž mu přiložíme k ruce, jest žhavé železo, medium rychle ucukne rukou a fouká na ni.

Takových případů dá se provésti veliké množství.

Probuzení.

Při hypnotisování chraňme medium neočekávaných zvuků; jako bouchnutí dveřmi, spadnutí nějakého předmětu a jiné.

Probuzení obyčejně nastane, suggerujeme-li: »Otevřte oči a probuďte se!« Neopomeňme však nikdy mediu před probuzením suggerovati, že po procitnutí bude se cítiti zdravé, volné a veselé.

Přestaneme-li na spícího mluviti, tu se buď probudí, nebo přechází hypnosa v obyčejný spánek (pozbytím rapportu.) V posledním případě jest však potřebí přísného klidu.

Prospěšnost a škodlivost hypnotismu.

Největších zásluh dobyl si hypnotismus, zvláště v poslední době, v lékařství. Léčení hypnosou nazývá se hypnotherapie, psychotherapie, nebo suggestivotherapie. Můžeme-li totiž účinkem suggesce zdravé údy učiniti strnulé, tu leží na snadě, že úd strnulý, nemocný neb identivně chorobný můžeme naopak uzdraviti. — Hypnosou může se regulovati činnost srdce, oběh a dělení krve, funkce žláz a zažívacích orgánů pomocí představ (suggescí). Hypnosou dá se vyléčiti každá nemoc, nemá-li za překážku vážné poškození ústrojů (anatomické). —

Hypnosa dá se též velice dobře upotřebiti při chirurgických operacích jelikož možno vyvolati úplnou bezcitlivost katalepsií.

Také »ošklivé zvyky«, zvláště dětí (cukání ramenem, pohybování ústy, mrkání očí, škrábání se a j.) dají se velice snadno hypnotickou suggescí odstraniti.

Také detektivové a policejní orgány by mohli hypnotismus platně upotřebiti.

Proč tedy zákony se zakazuje hypnotismus? Proč snaží se mnozí vyhladiti tuto osvícenou, mnohoslibnou vědu? Protože různí »lidumilové« — laici a nevzdělaní lidé snaží se dokázati, že hypnosa jest nebezpečným nástrojem v rukou prohnaných podvodníků. Tuto klamnou domněnku podporuje jen povrchní a nedůkladná znalost posthypnosy. — Nikdo neprovede v posthypnose zločin, kterého není v bdění, třeba jen potají schopen. Jest tedy každý, kdo tvrdí, že stál pod hypnotickým vlivem jiného, vinen a tudíž trestuhoden.

Ostatně nejlépe jest zachovávati vždy prvá tři pravidla. Jak spletité, nepříjemné affairy mohou nastati při opačném jednání, vyplývá z tohoto příkladu:

Hypnotiseur A činí experimenty s osobou B, bez žádoucí přítomnosti svědka. Tato osoba vypravuje to jed-

nou, beze všech zlých úmyslů osobě C, která se také hypnotickými experimenty zabývá. C hypnotisuje B a suggeruje mu posthypnotický úkol se zvláštní suggescí, že B se bude domnívati, že hypnotiseur A jej k tomu svým vlivem donutil. A, který o tom neměl ani tušení, byl později velice udiven, když B vydával svoje jednání za jeho suggesci.

Došlo by skoro ku skandálu. A činil si výčitky, že lehkomyslně jednal beze svědků, když C vyložil celou situaci, že se jednalo vlastně o pouhý experiment.

Dodatek.

Prosím ct. čtenáře, aby mi neopomenuli sděliti dopisem na redakci »Universální knihovny«, jak daleko jsou se svými experimenty hypnotickými, případně co nového pozorovali. —

Současně jsem ochoten odpovídati na dotazy stran této vědy, na mne učiněné, budou-li připojeny tři 10 hal. známky.

Taktéž obstarám dle přání přístroje hypnotické za následující ceny:

Miroir hypnotique à Parthénope K 1.20.

Cristal narcotique à Bretonville K 3.10.

Hipnotique Disc. (Hypnoskop) à Sturm K 1.—.

Hypnotique boulle K 3.—.
Hypnoskop K 1.30, 3.—.

